

נושא השיעור: מערכת הצורות - סימנים לזיהוי הבניינים

שם המורה: ארנון דותן

כיתות היעד: י, יא

מקום השיעור ברצף הלימודי: שיעור מספר שש

במערכת הצורות

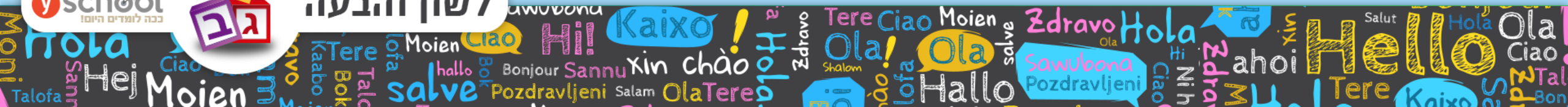
עורך המצגת - ארנון דותן

כל הזכויות שמורות לוויסקול לימודים מקוונים בע"מ

 y school
בכה לומדים היטב



לשון והבעה



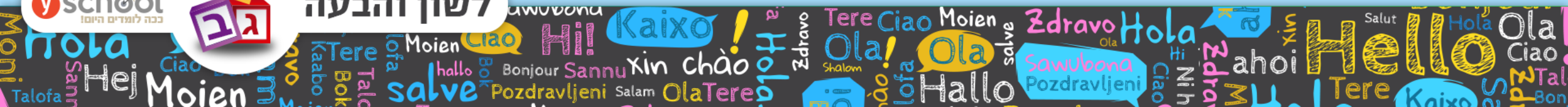
שבעת הבניינים בעברית

פעל (קל) - פְּעַל - נפעל - נְפַעַל

הפעיל - הִפְעִיל - הופעל - הִוְפַעַל

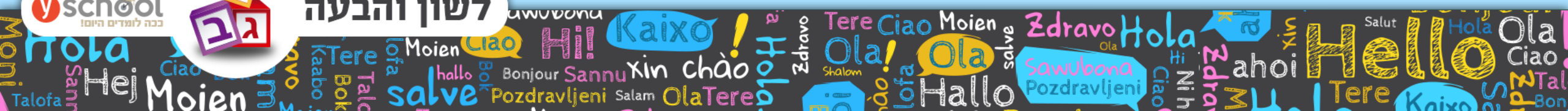
פיעל - פִּיעַל - פועל - פִּוְעַל

התפעל - הִתְפַּעַל



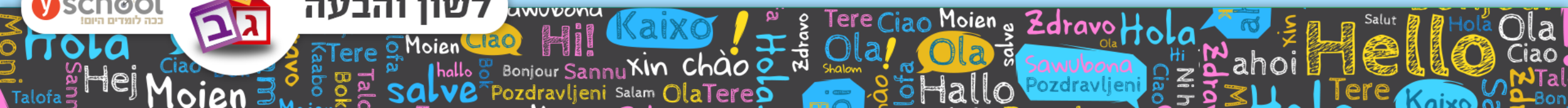
פעל, נפעל

דוגמאות	סימנים	פעיל / סביל	כת"ב	תבנית	בניין
חִלְמוּ (ח) לְמוֹת עֲצַרְתִּי (ע) אֲצִירִים	בעבר ובהווה - אין תחיליות. (האות הראשונה שורשית)	פעיל*			
גָּנוּב זְרוּקִים	בהווה יש צורות פָּעוּל. אבא גָּנוּב - אתמול גָּנַב.	(פָּעוּל - צורה סבילה בהווה)	כָּתַב	פָּ ם ם	פעל (קל)
יָכַל יִגְרָתִי רָעַב צָמָא	בהווה - יש צורות פָּעַל, פָּעֵל				
נִדְשָׁמוּ (נ) נִדְשָׁמוֹת נִדְבָּק (נ) נִדְבָּקוֹת	עבר והווה ומתחילים ב-נ.	סביל*			
נִדְבָּק (נ) נִדְבָּקוֹת	בנסתר (הוא) - עבר והווה נשמעים זהים.	יש צורות			
יִבְדֵּק (י) הִבְדֵּק (י) לְהִבְדֵּק	בעתיד ובציווי יש חִד"ק; חִירֵיק - באות הראשונה; דגש+קמץ באות השנייה	שמשמעותן תיכון. נִרְשָׁם נִכְאָשׁוּ	נִכְתַּב	נִ ם ם ם	נפעל



הפעיל, הופעל

דוגמאות	סימנים	פעיל / סביל	כת"ב	תבנית	בניין
הַרְגִישָׁה (ה) הַלְחֲמֵנוּ (ה) הַגְזַמְתְּ (ה)	עבר מתחיל ב-ה	פעיל	הַכְּתִיב	הֶסֶסִים	הפעיל
הַלְחִימוּ (ה) מְדַגְּשׁוֹת (ה) לְהַזְמִין (ה)	יש י' מוספית (מלבד בציווי).				
הַדְּגִישָׁה (ה) הַבְּטַח (ה) הַרְגִישָׁה (ה)	עבר מתחיל ב-ה.	סביל	הַכְּתַב	הֶסֶסִים	הופעל
הַבְּטָחָה (ה) מְבַטְּחַת (ה) תְּבַטַּח (ה)	יש קובוץ מחוץ לשורש.				

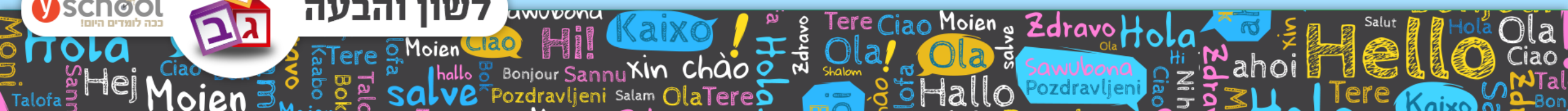


הבניינים הדגושים: פועל, פועל, התפעל

דוגמאות	סימנים	פעיל / סביל	כת"ב	תבנית	בניין
חִלַּץ מְאֻמָּתִים יְרֻסְקוּ	יש דגש תבנית ב-ע' הפועל.	פעיל	כְּתַב	ם ם ם	פיעל
רֻסְקוּ דְבַרְתֶּן פִּזְרֶת	בעבר - האות הראשונה שורשית.				
סִפְּרָה מְחַזְּקֵת יִטְפֹּחַ	יש דגש תבנית ב-ע' הפועל.	סביל	כְּתַב	ם ם ם	פועל
מְלַכֵּד שְׁלֵמָה יְרַצֵּף	יש קובוץ ב-פ' הפועל				
הִתְרַגְּשִׁיתִי יִתְקַמְטוּ	יש דגש תבנית ב-ע' הפועל.	תיכון (בין פעיל לסביל)	הִתְכַּתֵּב	ה ת ם ם ם	התפעל
הִתְכַּבֵּלְתָּ מִתְמָם יִדְפֹּק	שתי תחיליות או שני דגשים רצופים באמצע מילה.				
הִסְתַּלַּק הִצְטַמֵּק הִזְדַּקֵּף	מתחיל ב-השת / הסת / הצט / הזד				

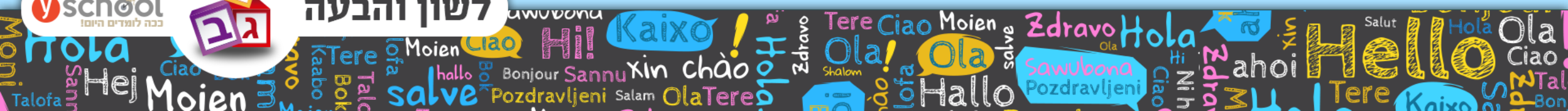


לשון והבעה



סימני זיהוי של כל הבניינים

סימני זיהוי	פעיל / סביל	בניין
בעבר ובהווה – אין תחיליות. (האות הראשונה שורשית)	פעיל (בינוני פֿעל – סביל)	פעל פּ פּ פּ
בעבר נסתר יש שלוש אותיות.		
עבר והווה – נשמעים זהים ומתחילים ב-נ	סביל + תיכון (אמצעי)	נפעל נָ פּ פּ פּ
עתיד, ציווי, שם פועל – יש חד"ק		
עבר מתחיל ה-ה.	פעיל	הפעיל הָ פּ פּ פּ
יש מוספית י' לפני ל' הפועל (חוץ מבציווי)		
עבר מתחיל ה-ה.	סביל	הופעל הָ פּ פּ פּ
יש קובוץ במוספית (מחוץ לשורש)		
יש דגש ב-ע' הפועל.	פעיל	פיעל פּ פּ פּ
בעבר ובהווה – אין תחיליות. (האות הראשונה שורשית)		
יש דגש ב-ע' הפועל.	סביל	פועל פּ פּ פּ
יש קובוץ ב-פ' הפועל (בתוך השורש)		
יש שתי תחיליות או שני דגשים רצופים באמצע הפועל.	תיכון (אמצעי)	התפעל הָ תּ פּ פּ פּ
הפועל מתחיל ב: הסת / השת / הצט / הזד		



חד"ק = נפעל

מקור הדגש

שב"ר - נפעל

ם ם ם ם

עבר - נְשַׁבֵּר

הווה - נִשְׁבָּר

הַזְּבִירִי

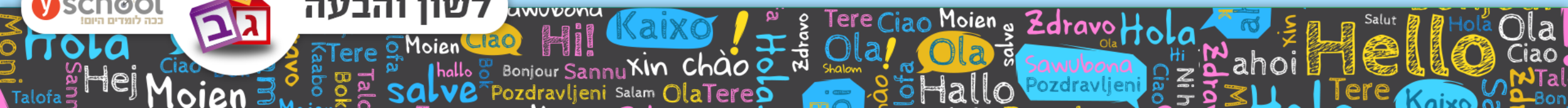
הַכְּסוּי

עתיד - ~~יִנְשַׁבֵּר~~ ← יִשְׁבֵּר

ציווי - ~~הִנְשַׁבֵּר~~ ← הִשְׁבֵּר

לְהַדְבִּיק

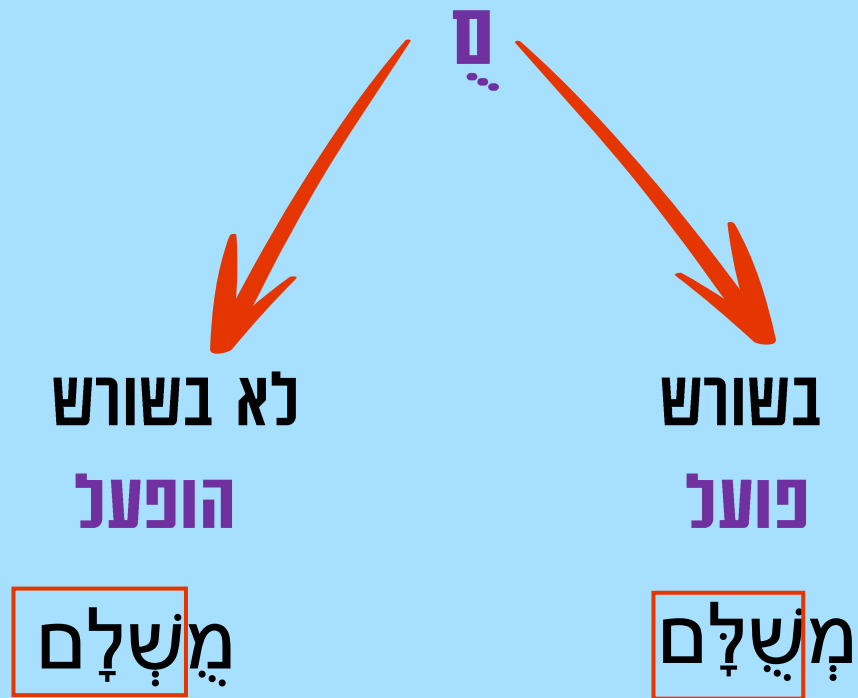
יִתְכַּנּוּ



קבוצה - הופעל או פועל

מְאַשְׁרוֹת פועל
מְרַחֵקִים הופעל
מְבַטָּח פועל

אֶלְבֵּשׁ הופעל
יַחְסְלוּ פועל
סִכְמוּ פועל



גוף	זמן	בניין	שורש	עבר נסתר	
נסתר	הווה	הופעל	צד"ק	הוצדק	המאמץ היה מצָדֵק.
נסתר	הווה	פעל	זק"נ	זקן	הוא זָקן מאוד.
נוכחים	עבר	פעל	מכ"ר	מכר	מְכַרְתֶּם את הסחורה.
נוכחים	ציווי	נפעל	קש"ר	נקשר	הִקְשְׁרוּ למקומותיכם!
נסתרים	הווה	פעל	תל"ש	תלש	הדפים תְּלוּשִׁים.
נסתרת	הווה	התפעל	טג"נ	הטגן	החביתה מְטַגְגֶת במחבת.
נסתר	הווה	פועל	בטי"ל	בוטל	בשל השרב הטיול מְבַטֵּל.
נוכחים	ציווי	פיעל	סכי"מ	סיכם	סְכְּמוּ את החומר לבחינה!
נסתרים	הווה	נפעל	רק"מ	נרקם	נִרְקָמוּ בינינו יחסים טובים.
מדברים	עתיד	הפעיל	מת"נ	המתין	נְמַתִּין לך בשדה התעופה.
נסתר	הווה	התפעל	זק"ר	הזדקר	מעל הגג מְזדְקָר עמוד.



נושא השיעור הבא:

שורשים מרובעים

